

ปลดแอกพลังงานที่ต้องพึ่งตลาด
คืนสู่พลังงานพึ่งตนเอง

อบต.นาเสียว จ.ชัยภูมิ

บ่อแก๊สชีวภาพแบบโอ่ง

ปลดแอกพลังงานที่ต้องพึ่งตลาด คืบสู่พลังงานพึ่งตนเอง

เมื่อรายได้เท่าเดิม แต่ค่าพลังงานเพิ่มขึ้นทุกวัน การใช้วิถีชีวิตแบบเรียบง่ายสบายๆ ของชาวนาเสียว จ.ชัยภูมิ ก็ไม่สามารถสบายๆเหมือนเดิมได้อีกต่อไป เมื่อพลังงานเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต ไฟฟ้าส่องสว่าง ก๊าซหุงต้ม น้ำมันใส่รถสำหรับใช้งานในท้องไร่ท้องนา ล้วนแล้วแต่ค้ำขาออกจากชีวิตไม่ได้ทั้งสิ้น เพราะนั่นคือวิถีทั้งชีวิตที่เป็นอยู่ และวิถีของการทำมาหากิน แต่หากย้อนไปไม่กี่ปี ชาวนาเสียวเคยอยู่กันได้ด้วยการพึ่งพาพลังงานที่มีในชุมชนมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นระหัดคิวน้ำที่สืบทอดกันมาเป็นร้อยปี มีเป็นร้อยๆ ตัวในชุมชน เคาถ่านที่เคบเก็บเศษไม้ ท่อนฟืนที่มีอยู่มากมายในชุมชนมาใช้ แต่วิถีชีวิตค่อยๆ เปลี่ยนไปเมื่อมีพลังงานหลักอย่างไฟฟ้า ก๊าซหุงต้มเข้ามาและค่อยๆ กลืนกินวิถีเดิมๆ จนกลายเป็นความคุ้นชินในที่สุด เรื่องของพลังงานจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านอยู่แล้ว เพียงแต่ยังมองไม่เห็นว่ามีผลสำคัญกับชีวิตอย่างไร การใช้พลังงานสิ้นเปลืองจะเป็นอย่างไร

อบต.นาเสียวมองว่า หากจะทำให้ชาวบ้านตระหนักเรื่องของพลังงาน แล้วรณรงค์ให้กลับไปพึ่งพาพลังงานที่มีในชุมชน ซึ่งแม้ไม่สะดวกสบายเท่าที่เคย แต่เมื่อชุมชนมีความมั่นคงด้านพลังงานมีพลังงานใช้อย่างเพียงพอ ก็จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้มั่นคงได้ดีกว่าเดิมเป็นความสุขระยะยาวกว่าหลายเท่า การจะเปลี่ยนวิถีของชุมชนอีกครั้งเพื่อคืนสู่วิถีแห่งความภาคภูมิใจอันงดงามของชาวนาเสียว ด้วยการอนุรักษ์การใช้ระหัดคิวน้ำของชาวนาเสียว การรณรงค์ให้หันกลับมาใช้เคาถ่านด้วยกรรมวิธีใหม่ๆ ที่เพิ่มประสิทธิภาพแทนก๊าซหุงต้ม บวกกับพลังงานทดแทนอื่นๆ ที่สร้างได้ด้วยสิ่งที่มีในชุมชนโดยไม่ต้องพึ่งพิงปัจจัยภายนอก เช่น ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ คงไม่เป็นเรื่องยากเกินไป อบต.นาเสียวจึงได้คิดหาวิธีขับเคลื่อนพลังงานชุมชนขึ้น ประชุมหารือกันเพื่อหาแนวทางแล้วหางบสนับสนุน โดยเริ่มต้นได้งบประมาณจากพลังงานจังหวัดชัยภูมิ(ปีพ.ศ.2552)มีการทำ MOU ให้ตำบลนาเสียวเป็นโครงการนำร่อง แล้วในปีต่อมา อบต.จึงได้ตั้งข้อบัญญัติสนับสนุนเป็นงบประมาณให้สืบสานแล้วดำเนินการตามโครงการต่อไป

อย่างก้าวแรกของโครงการมีเป้าหมายที่ทำอะไรจึงจะให้พี่น้องประชาชนมีความเข้าใจแนวทางที่วางไว้และทำอะไรให้ผลประโยชน์ตกถึงมือพวกเขาอย่างแท้จริง จึงได้ระดมผู้ใหญ่บ้านมาทำความเข้าใจแล้วนำไปถ่ายทอดให้ชาวบ้านฟังอีกที มีการจัดทำแผนขึ้นเป็นการบูรณาการร่วมกันกับพลังงานจังหวัดว่าจะทำอะไรกันบ้าง โดยดูว่าเรามีอะไร จึงได้เริ่มต้นที่ 6 อย่างแรก ได้แก่ หนึ่งชาวบ้านมีการเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ก็เอามูลมาหมักเป็นก๊าซชีววมวล สองหัวไร่ปลายนามีเศษไม้ก็เอามาเผาถ่าน เอาแต่เศษไม้โดยไม้โคนต้นไม้ สามเศษชีววมวลแบบใช้พิน สีเตาอย่างไรควน และห้าตำบลนาเสียวมีระหัดวิดน้ำ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับภูมิทัศน์พื้นที่ เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งในบริเวณนั้นประกอบด้วยแปลงข้าวโพด แปลงนา โบราณสถานพระเจ้าองค์ตื้อ โดยทั้ง 5 อย่างที่เกิดขึ้นนำมาสู่สิ่งที 6 คือการสร้างศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อให้เป็นศูนย์ศึกษาดูงาน

เตาประสิทธิภาพสูงตำบลวังใหม่

สินค้าชุมชน

และหลังจากอปท.นาเสียวได้งบประมาณเพื่อมาต่อยอดโครงการเหล่านี้แล้ว ก็ได้นำงบประมาณส่วนมาจัดทำโครงการเพิ่มเติมในโครงการ "ครัวเรือนอนุรักษ์พลังงาน" ใช้หลอดตะเกียบ กำหนดว่ามี 12 หมู่บ้าน ทำตัวอย่างหมู่บ้านละ 5 ครัวเรือน เพื่อเก็บข้อมูลว่าก่อนกับหลังเป็นอย่างไร ประหยัดอย่างไร แล้วก็มาทำเป็นหมู่บ้านที่ใช้เตาซูปเปอร์อั้งโล่ประสิทธิภาพสูง ให้ใช้ทั้งหมู่บ้านทุกคนต้องใช้เหมือนกันหมด ปีต่อมาก็มีกองทุนโซล่าเซลล์ ซึ่งเดิมมีการใช้โซล่าเซลล์อยู่ก่อนแล้ว 250 จุด ในตำบล และนอกจากมีการใช้ระหัดวิดน้ำที่เอาน้ำจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูงแล้วก็มีการทำประปาภูเขา ทั้ง 2 โครงการนี้ทำให้ประหยัดต้นทุนได้มากเนื่องจากไม่มีค่าพลังงาน ทุกหลังคาเรือนได้ใช้ประปาภูเขา จากเดิมที่ใช้ไฟฟ้าสูบน้ำมาใช้ตกเดือนละ 8,000 เศษ/หมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีผลผลิตที่เป็นการลดต้นทุนการผลิตและนำสิ่งที่มีในพื้นที่มาทำคือปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ มีกันเกือบทุกหมู่บ้าน กระสอบละประมาณ 30 กิโลกรัมราคา 250 บาท ทั้งใช้ทั้งทำขายกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน นับเป็นรายได้เสริมที่เพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งที่เคยไม่มีค่าอีกทั้งยังเป็นการลดใช้สารเคมีอีกด้วย

"เรามีของ มีพลังงานที่เราใช้ประจำวันอยู่ ที่ใช้ในครัวเรือน มีเตาถ่าน ต่อมาเราก็ได้รับการสนับสนุนการเผาถ่านให้ได้ถ่านเยอะๆ หรืออย่างระหัดวิดน้ำ เราก็มีใช้มานานเป็นร้อยปี แต่ทำยังไงเราจะส่งเสริมให้เขาทำให้มากเหมือนเดิม แต่ก่อนเรามีเป็นร้อยๆ ตัว แต่พอเคี้ยวนี้เรามีเครื่องจักรเครื่องกล มีพลังงานอย่างอื่นเข้ามาก็เริ่มร่อยหรอเราก็อนุรักษ์ โดยการส่งเสริม วันนี้เรามาฟื้นฟูให้ชาวบ้านใช้สอยพลังงานโดยไม่ต้องใช้เชื้อเพลิง ตอนนี้เรามีคนพลังงานอยู่ทุกหมู่บ้าน" นายสุเทพ สมัดละ ประธานคณะทำงานกล่าวถึงการขับเคลื่อนพลังงานชุมชน

"จากที่ห้ามาทั้งหมด เราต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง 12 หมู่บ้าน เราจะให้เป็นตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านเราคัดเลือกอย่างน้อย 5 หลังคาเรือนไว้ก่อน เตาชีวมวลก็ดี เตาอย่างก็ดี เราจะให้กระจายไปอยู่ทุกหมู่บ้าน เราให้งบประมาณไปแต่ไม่ได้ให้ขาดจะต้องมีการส่งคืน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ให้มันมีกองทุนแล้วเราจะได้อำนาจไปดำเนินการต่อให้คนที่อยากได้ต่อไปอีกทุกโครงการถือว่าชุมชนมีส่วนร่วม" น.ส.จิตตานันท์ โพธิ์คำ นักพัฒนาชุมชนกล่าวถึงความสำเร็จของโครงการจะเกิดขึ้นได้และยั่งยืนชุมชนต้องมีส่วนร่วม

"ส่วนหนึ่งกลุ่มพลังงานตำบลอยากให้เป็นการเรียนรู้ เลยจัดเรื่องเตาชีวมวลให้กับโรงเรียนเพื่อทำอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนบ้านนาวัง เพื่อส่งเสริมให้ลูกหลานนักเรียนที่เขากำลังจะเติบโตขึ้นมาได้รู้ว่าคุณค่าของการใช้พลังงานอย่างประหยัด และเห็นคุณค่าของเตาหมักก๊าซชีวภาพว่าเป็นอย่างไร และตอนนี้เขายังใช้อยู่ทุกวัน และอีกโรงเรียนหนึ่งคือโรงเรียนนาเสียวปลูกผักเป็นอาหารกลางวัน เขาก็ได้นำน้ำส้มควันไม้จากการเผาถ่านไปช่วยรดผักเป็นผักที่ปลอดสารเคมี แล้วก็ให้จักรยานปั่นน้ำเขาก็ได้ออกกำลังกายและได้สนุกด้วย" นายกฤษ แสงนาฝ้าย นายกอบต.นาเสียวกล่าวถึงการปลูกฝังเรื่องรักพลังงานและการเห็นคุณค่าสิ่งที่มีในชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนให้กับเขาชน

จักรยานสูบน้ำ

นักเรียนปลูกผักในโรงเรียน

"สิ่งที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน เพราะชาวบ้านรู้ว่าอยู่ไปอย่างนี้ในอนาคตอยู่ไม่ได้แน่ ค่าพลังงานมันสูงขึ้นทุกวันๆ ฉะนั้นเมื่อเรามีอะไรที่พร้อมในพื้นที่แล้วเราก็ทำไปเรื่อยๆ เพราะมันเห็นข้อแตกต่างระหว่างก่อนทำกับหลังทำ ยิ่งถ้ามันเอาด้วย ทุกคนเอาด้วย ความยั่งยืนเกิดขึ้นแน่นอน ผมอยากให้นายก อบต.ที่อื่นมาดูผู้นำอย่างนี้ ชาวบ้านอย่างนี้ว่าเขาขับเคลื่อนเรื่องการอยู่การกินโดยมีพื้นฐานปัจจัยหลักของพลังงานอย่างไร วันข้างหน้าเราจะได้รางวัลหรือไม่ได้ก็ตาม แต่คือส่วนหนึ่งคือเราได้ทำสำเร็จไปแล้ว" นายธนรินทร์ สุวรรณโณ พลังงานจังหวัดชัยภูมิ มองว่าความสำเร็จของตำบลนาเสียวคือความยั่งยืนที่จะเป็นแบบอย่างให้ทุกชุมชนได้

อบต.นาเสียว จ.ชัยภูมิ
59 ม.8 ต.นาเสียว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ 36000